

Region Kalmar län

Kompetensbehov 2023

– restaurangbranschen offentlig och privat verksamhet: fokus på kockar och kallskänkor

Sammanfattning

Kompetensförsörjningen benämns i Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi som ett av de horisontella perspektiv som har inverkan på länets utveckling. Restaurangbranschens höga rekryteringsbehov, och viktiga funktion att introducera personer till arbetslivet, är några betydande faktorer som motiverar en djupare genomgång av verksamhetsområdet.

Arbetsmarknaden för restaurangbranschen i Kalmar län varierar inom offentlig och privat sektor. Inom offentlig sektor finns en högre andel kvinnor än i den privata sektorn och detsamma gäller för andelen 55 år och äldre. Detta kommer att innebära fler pensionsavgångar i den offentliga sektorn inom de kommande 10 åren. Yrkesgruppen med högst andel äldre är storköksföreståndare samt kockar och källskänkor.

Kompetensförsörjningen inom restaurangbranschen har påverkats väsentligt av pandemin. Detta då många anställda lämnat branschen. Det mesta tyder dock på att branschen håller på att återhämta sig, som i sin tur kan leda till en högre efterfrågan av bland annat kockar och källskänkor. För att tackla eventuella brister jobbar Arbetsförmedlingen i Kalmar län bland annat med utlandsrekrytering, vilket även utövats innan pandemin. Trots initiativen finns en risk för minskad arbetskraftsinvandring som konsekvens av att inkomstkraven för att få arbetstillstånd kan komma att öka i Sverige.

En majoritet av arbetsgivarna flaggar för brist på nyutexaminerade inom restaurangbranschen. Bristen är på utbildade kockar i Kalmar län är redan rådande och enligt intervjuer med privata och offentliga kök behövs ca 180 kockar. Under de senaste 8 åren har antalet utbildade kockar minskat kraftigt på gymnasiet, dock har skett en ökning av antalet utbildade inom yrkesinriktad utbildning på gymnasial nivå (yrkesvux).

Kalmar län hade ett positivt flödesnetto 2019-2020 inom restaurang och livsmedelsutbildning på 38 personer, vilket betyder att fler utbildade personer har tillkommit restaurangbranschen i länet än personer som fallit bort på grund av exempelvis utflyttning eller pensionsavgångar. I Kalmar län har ca 42 procent av anställda inom restaurang- och livsmedel en relevant utbildning. För kockar och källskänkor är motsvarande siffra ca 65 procent år 2020.

Sammanfattningsvis kommer det att krävas olika åtgärder för att kunna tillgodose framtida utmaningar inom restaurangbranschen, såsom behovet av utbildade kockar. Det behövs aktiviteter som kan öka intresset för utbildning, antingen på gymnasiet eller yrkesvux, samt kan locka kockar till regionen. Här har arbetsgivaren en viktig roll att attrahera anställda till yrket. Vidare krävs även ökad samverkan mellan arbetsgivare och utbildare för bättre arbetslivsanknytning under utbildningstiden, som förenklar övergång till arbete efter examen.

Innehåll

1	Inledning	3
2	Beskrivning av nuläge	4
2.1	Arbetsmarknad restaurangbranschen	4
2.1.1	Arbetsmarknad kockar och kallsköningar.....	6
2.1.2	Kockbrist efter pandemin och arbetskraftsinvandrare	7
2.1.3	Förvärvsinkomster och framtida arbetskraftsinvandring	8
2.2	Utbildning	9
2.2.1	Matchning mellan yrke och utbildning	10
2.2.2	Gymnasial utbildning.....	10
2.2.3	Vuxenutbildningar	12
3	Prognoser	13
3.1	Arbetsmarknadens behov: Fokus kockar och kallsköningar.....	14
4	Referenslista	17
5	Bilagor.....	19
5.1	Bilaga 1. Antal anställda med arbetsställe i Kalmar län per yrke 2021.....	19
5.2	Bilaga 2. Förvärvsinkomst per yrke för anställda i Kalmar län, median.....	20

1 Inledning

Denna rapport är en del av en serie rapporter som syftar till att kartlägga nutida och framtida behov gällande kompetensförsörjningen i Kalmar län. Lagen om regionalt utvecklingsansvar¹, Region Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi 2023-2027 samt handlingsprogram för kompetensförsörjning 2020-2023, tillsammans med den nationella strategin för en hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030², är alla styrande dokument i arbetet med kompetensförsörjningen i länet.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är ett av fyra strategiska områden som ligger till grund för den nationella strategin för hållbar utveckling i Sverige.³ Det finns två prioriteringar inom det strategiska området som förespråkar tillgång till god utbildning på alla nivåer i länet och en samverkan inom området för att tillgodose den offentliga och privata sektorns behov gällande kompetens och möjlighet att attrahera ny personal. Detta för att den offentliga och privata sektorn kan vara konkurrenskraftig samt få möjlighet att utvecklas och växa. Samtidigt bör även kompetensförsörjningen bidra till att invånarnas behov för kompetensutveckling tillgodoses.⁴

Ett utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete innebär att regionen ska utföra ett strategiskt arbete kring kompetensförsörjningen, med syftet att bidra till en välfungerande kompetensförsörjning i både näringsliv och offentlig sektor.⁵ Detta visas framför allt i Region Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi, där kompetensförsörjning benämns som ett av de perspektiv som påverkar länets utveckling.⁶ Sedan augusti 2022 är det regionala kompetensförsörjningsarbetet även lagstadgat.⁷

I denna del av rapportserien avseende kompetensförsörjning i Kalmar län kartläggs restaurangbranschen⁸, i både den offentliga och privata sektorn, med fokus på kockar och kallskänkor. Generellt kännetecknas den privata sektorn av bland annat en hög personalomsättning och därav ett högt rekryteringsbehov. Det är emellertid även en bransch som ofta beskrivs vara en viktig ingång till arbetsmarknaden, specifikt för utlandsfödda och unga. Samtidigt som den beskrivs vara ett genomgångsyrke, det vill säga att människor inte arbetar inom branschen en längre tid.⁹ Inom den offentliga sektorn finns det även andra

¹ SFS 2010:630. Lag om regionalt utvecklingsansvar.

² SKR 2020/21:133. Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030

³ SKR 2020/21:133. Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030.

⁴ SKR 2020/21:133. Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030.

⁵ SKR 2020/21:133. Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030.

⁶ Region Kalmar län. Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030.

⁷ SFS 2010:630. Lag om regionalt utvecklingsansvar; SFS 2022:1090. Lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.

⁸ SSK 5132, 1721, 1722, 9412, 3451, 5120, 5131, 9411, 9413, 3452, 7612.

⁹ Visita. Besöksnäringen – en integrationsmotor. En beskrivning av nivån och utvecklingen av utlandsfödda i besöksnäringen perioden 2000-2017. [besöksnaringen-en-integrationsmotor.pdf \(visita.se\)](#); SWECO. En intervjustudie om varför anställda inom hotell- och restaurangbranschen byter bransch. 2023. [6 En intervjustudie om varför anställda inom hotell- och restaurangbranschen byter bransch Final version.pdf \(tillvaxtverket.se\)](#)

utmaningar såsom ojämn könsfördelning och svårigheter att attrahera personal. Samtidigt har det skett en utbildningsväxling¹⁰ inom branschen på grund av höjda kompetenskrav.¹¹

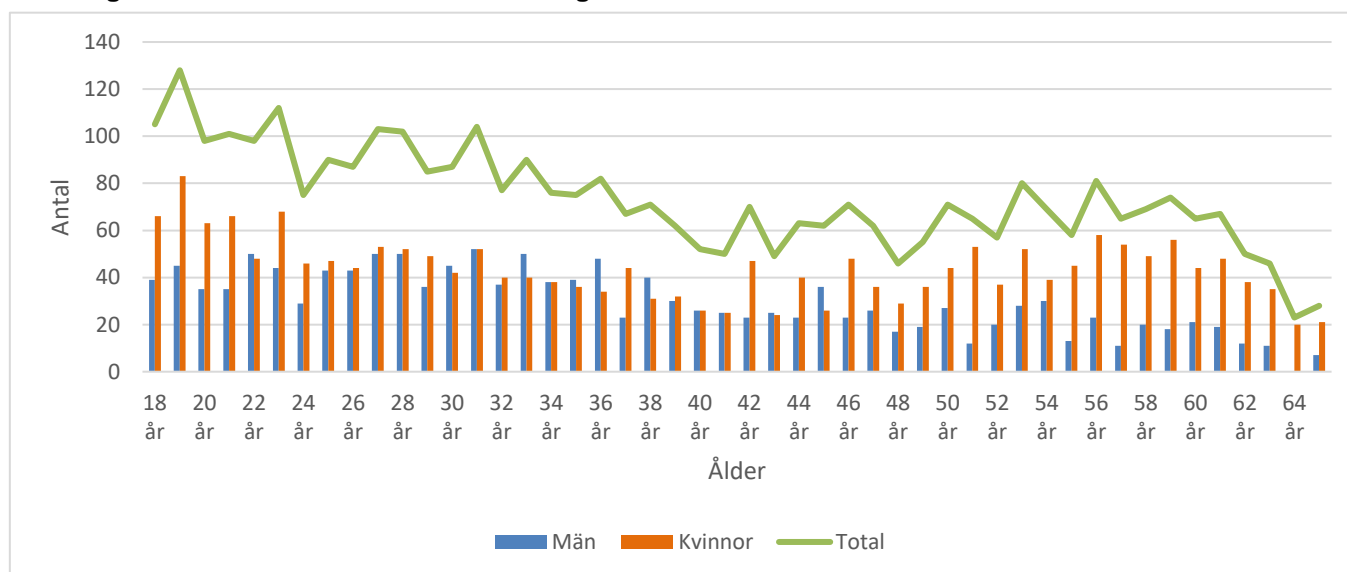
Restaurangbranschen i denna rapport definieras utifrån relaterade yrken i branschen; köksmästare och souschefer, storhushållsföreståndare, kockar och kallskänkor, hovmästare och servitörer, bartendrar, bagare och konditorer, pizzabagare, restaurang- och köksbiträden, kafé- och konditoribiträden samt restaurang- och kökschefer. Rapporten innehåller både en kvantitativ och kvalitativ analys av restaurangbranschen, där den förstnämnda utgår från inhämtade data från Statistiska centralbyråns (SCB) öppna data, SCB:s Regiondatabas och Skolverket. Den kvalitativa delen har utförts genom intervjuer med relevanta verksamheter, både privata och offentliga. Vidare baseras rapporten på befintliga rapporter från bland annat SCB och Arbetsförmedlingen.

2 Beskrivning av nuläge

2.1 Arbetsmarknad restaurangbranschen

År 2021 arbetade 3612 personer inom restaurangyrket i Kalmar län. Av dessa var 2162 personer kvinnor (cirka 60 procent) och 1450 personer män (drygt 40 procent). Den största åldersgruppen i branschen var 19-åringar och medelåldern var 39 år, se figur 1.

Figur 1. Antal anställda inom restaurangbranschen i Kalmar län 2021.

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB), Regiondatabasen

Det finns flertalet skillnader i den offentliga jämfört med den privata sektorn. Inom den offentliga sektorn arbetar 1128 personer, i den privata 2484 personer. Det vill säga är det drygt

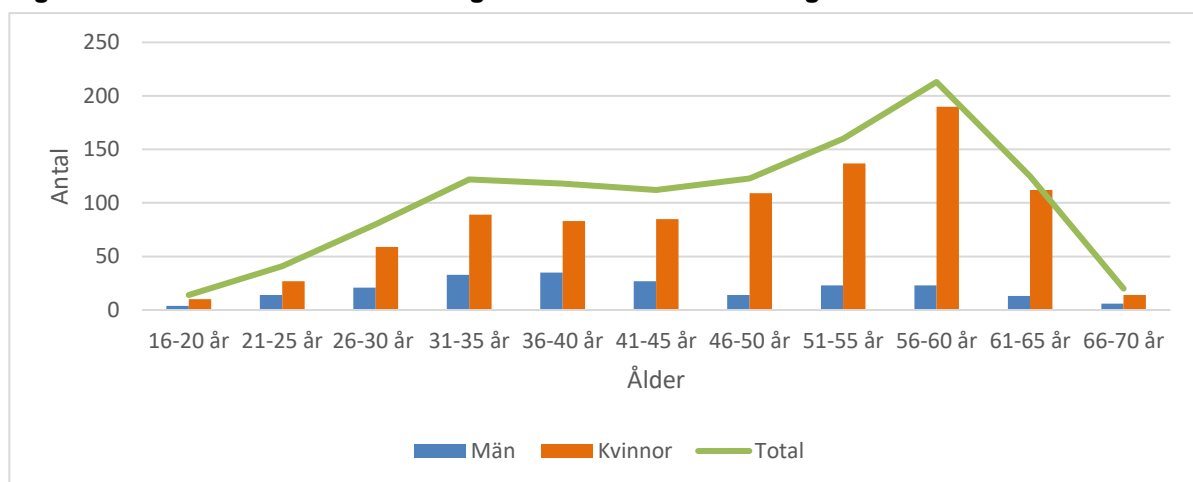
¹⁰ Utbildningsväxling innebär en förändring i utbildningskraven, exempelvis att de som pensioneras ut har lägre utbildning än arbetsgivare kommer kräva av de nya anställda (Statistiska centralbyrån (SCB). *Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet år 2035, s.5*).

¹¹ RISE. *Handbok för framgångsrik kompetensförsörjning inom offentlig måltid*. 2020. [handbok offentlig måltid slutgiltig 200310.pdf \(ri.se\)](https://ri.se/handbok-offentlig-maltid-slutgiltig-200310.pdf)

1356 fler anställda inom privat sektor. Det finns även en skillnad i könsfördelning. I den offentliga sektorn är över 80 procent kvinnor, i den privata är könsfördelningen mer jämn, se figur 2 och 3.

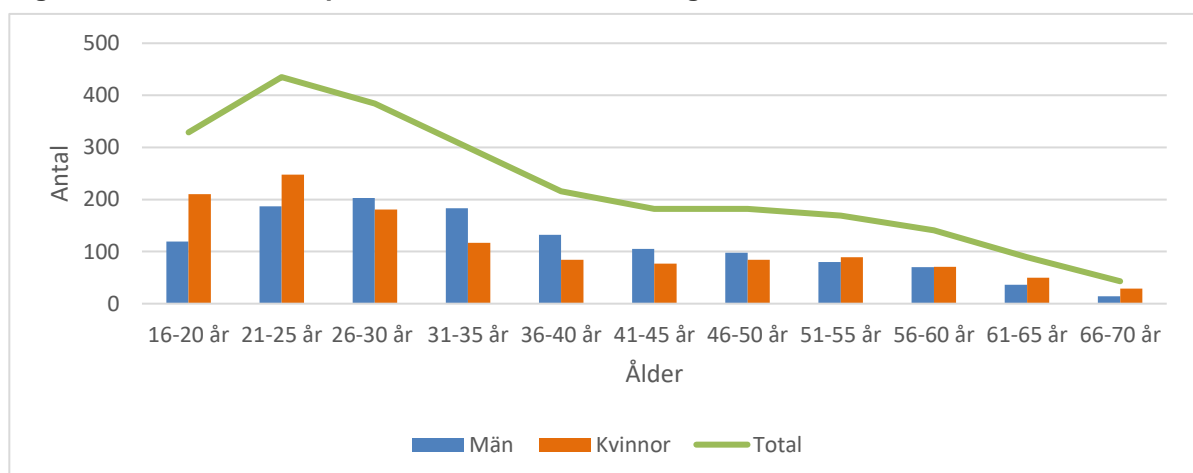
Även åldersstrukturen skiljer sig beroende på sektor. I privat sektor är det vanligare att de anställda är yngre, och i offentlig sektor att de är äldre. I offentlig sektor väntas därför större pensionsavgångar, sett till hur många som är anställda. Ungefär 16 procent av de anställda inom det offentliga är 60 år eller äldre, jämfört med sju procent inom den privata sektorn. 34 procent inom den offentliga sektorn, respektive 13 procent inom den privata, är 55 år eller äldre. Detta innebär att 180 offentliga anställda beräknas att gå i pension inom de närmsta 5 åren, och 387 anställda inom 10 år.

Figur 2. Antal anställda i den offentliga sektorn inom restaurangbranschen i Kalmar län 2021.

Källa: SCB, Regiondatabasen.

Figur 3. Antal anställda i privat sektor inom restaurangbranschen i Kalmar län 2021.

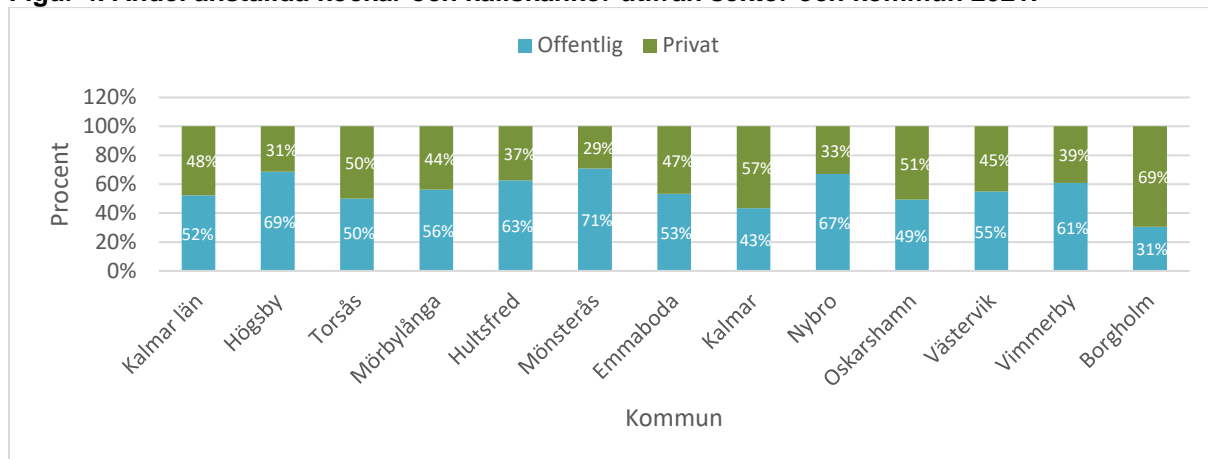

Källa: SCB, Regiondatabasen.

2.1.1 Arbetsmarknad kockar och kallskänkor

Under 2021 arbetade 528 personer inom offentlig verksamhet och 482 inom privat sektor som kockar eller kallskänkor i Kalmar län. Det vill säga hade den offentliga sektorn 46 fler anställda inom dessa yrken, jämfört med den privata. Störst andel offentligt anställda hade Mönsterås kommun, och störst andel privat anställda hade Borgholms kommun, se figur 4.

Figur 4. Andel anställda kockar och kallskänkor utifrån sektor och kommun 2021.

Källa: SCB, Regiondatabasen.

Om vi ser till de olika yrkesgrupperna inom restaurangbranschen i länet har bartendrar följt av hovmästare och servitörer störst andel unga under 2021. Den största andelen äldre var storhushållsföreståndare, följt av kockar och kallskänkor. Det finns en skillnad mellan den privata och offentliga sektorn gällande andel yngre och äldre anställda. Inom den *offentliga sektorn* var kockar och kallskänkor samt restaurang- och köksbiträden den äldsta yrkesgruppen. Den yngsta var pizzabagare följt av kafé- och konditoribiträden. I den *privata sektorn* var bartendrar den största yrkesgruppen för yngre, följt av restaurang och köksbiträden. Storhushållsföreståndare följt av bagare och konditorer var den äldsta yrkesgruppen. Se tabell 1.

Tabell 1. Andel äldre och yngre anställda per yrke i Kalmar län 2021.

	Privat Andel yngre (16-30 år)	Privat Andel äldre (60-74 år)	Offentlig Andel yngre (16-30 år)	Offentlig Andel äldre (60- 74 år)	Total Andel yngre (16-30 år)	Total Andel äldre (60- 74 år)
3451 Köksmästare och souschefer	15,7%	7,8%	0%	0%	15,4%	7,7%
3452 Storhushållsföreståndare	0%	33,3%	0%	14%	0%	23,1%
5120 Kockar och kallskänkor	29,9%	10,4%	10%	16%	19,7%	13,5%
5131 Hovmästare och servitörer	56,6%	5,1%	40%	0%	56,3%	5,1%
5132 Bartendrar	70,0%	2,9%	-	-	70,0%	2,9%
7612 Bagare och konditorer	29,0%	12,9%	-	-	29,0%	12,9%
9411 Pizzabagare m.fl.	26,4%	6,9%	100%	-	26,9%	6,9%
9412 Restaurang- och köksbiträden m.fl.	60,1%	4,9%	13%	16%	42,3%	9,0%
9413 Kafé- och konditoribiträden	55,5%	8,4%	50%	-	55,3%	8,1%

Källa: SCB, Regiondatabasen.

År 2021 började antalet anställda att återhämta sig sedan 2019 (innan pandemin), då endast strax över hälften har minskat i anställda, jämfört med åtta av elva stycken yrkesgrupper 2020. Det kan vara en indikator att antalet anställningar har börjat återhämta sig efter pandemin, då det kan tänkas att nedgången i antal anställda var en pandemieffekt år 2020. Se bilaga 1.

2.1.2 Kockbrist efter pandemin och arbetskraftsinvandrare

Kompetensförsörjningen inom restaurangbranschen har påverkats av bland annat pandemin och arbetskraftsinvandringen. Under pandemin 2020 tappade restaurangbranschen en stor del av sin försäljning, totalt minskade den med sammanlagt 20 procent i hela landet.¹² Andra kvartalet 2021 ökade omsättningen jämfört med samma period 2020. Ökningen har fortsatt stiga till och med första kvartalet 2023, vilka är de senaste officiella siffrorna.¹³ Detta indikerar på att branschen i Sverige börjat återhämta sig efter pandemin.

¹² Statistiska centralbyrån (SCB). *Sveriges restauranger tappade stort under 2020*. SCB, 2021. [Sveriges restauranger tappade stort under 2020 \(scb.se\)](#)

¹³ Statistiska centralbyrån (SCB). *Uppgång för restaurangförsäljningen första kvartalet 2022*. [Uppgång för restaurangförsäljningen första kvartalet 2022 \(scb.se\)](#); Statistiska centralbyrån (SCB). *Restaurangindex, utveckling totalt och per restaurangkategori*. [Restaurangindex, utveckling totalt och per restaurangkategori \(scb.se\)](#)

År 2021 efter pandemin och nedstängningarna började flertalet medier rapportera om kockbristen runt om i hela landet.¹⁴ Anledningen till bristen är på grund av bland annat anställda som lämnat branschen under exempelvis pandemin. För att minimera bristen i Kalmar län samarbetar Arbetsförmedlingen i Kalmar med European employment services (Eures).¹⁵ ¹⁶ Samtidigt som utlandsrekrytering sker bedöms det finnas färre jobb att söka för kockar, köksmästare och souschefer i Kalmar län under 2023, i förhållande till andra regioner.¹⁷ Detta skulle kunna bero på att många arbetsgivare inte lägger upp sina jobb på Arbetsförmedlingens hemsida, vilket kom fram i intervjuer med arbetsgivarna i länet.

Det är inget unikt för specifikt Kalmar län att rekrytera kompetens från utlandet, utan det har pågått i flertalet år över hela Sverige redan innan pandemin. Att arbeta som kock eller kallskänka var det andra vanligaste yrket bland manliga arbetskraftsinvandrare mellan 2011–2016 i Sverige.¹⁸

År 2021 arbetskraftsinvandrare totalt 112 personer, drygt 80 procent män och cirka 20 procent kvinnor, anställda inom olika yrkesgrupper relaterat till restaurangbranschen till Kalmar län.¹⁹ ²⁰ Dessa personer hade alla medborgarskap utanför EU/EES.²¹ Vanligast är att arbeta som kock och kallskänka, därefter restaurang- och köksbiträden, bland både män och kvinnor som arbetskraftinvandrat.

2.1.3 Förvärvsinkomster och framtida arbetskraftsinvandring

Det finns en anledning till att de kommande åren medför en minskad arbetskraftsinvandring inom restaurangbranschen, detta som en konsekvens av ett förslag att öka inkomstkraven för att få arbetstillstånd. I maj 2023 remitterade regeringen ett PM där det föreslogs att arbetskraftsinvandrare ska ha en lön som motsvarar minst 80 procent av medianlönen för att få arbetstillstånd. För 2023 innebär det en lön på minst 26 560 kronor (318 720 kronor i årsinkomst), jämfört med 13 000 kronor i månaden i dagsläget.²² Förordningsändringen förväntas gå igenom 1 oktober 2023.²³ I Sverige år 2023 ligger till exempel snabbmatspersonal

¹⁴ Martina Frisk. Trots kockbrist står utbildningar tomma – kostar miljoner. *Arbetet*. 2022-04-11. [Trots kockbrist står utbildningar tomma – kostar miljoner – Arbetet](#); Karin Myrén. Företagens larm: Så hårt slår nya kompetenskrisen. *Tidningen näringslivet*. 2021-07-05. [Företagens larm: Så hårt slår nya kompetenskrisen | Tidningen Näringslivet \(tn.se\)](#)

¹⁵ Fanny Asplund. Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online. *SVT nyheter*. 2021-06-05. [Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online | SVT Nyheter](#)

¹⁶ Eures är ett nätverk som syftar till samarbete mellan den svenska arbetsförmedlingen och andra arbetsförmedlingar i EU/EES för att underlätta rekryteringar över landsgränser.

¹⁷ Arbetsförmedlingen. *Kockar, Köksmästare och souschefer*. [Hitta yrkesprognoser - Yrkesprognoser \(arbetsformedlingen.se\)](#). (Hämtad 2023-06-13).

¹⁸ Statistiska centralbyrån (SCB). *Kockar och it-specialister är de vanligaste arbetskraftsinvandrarerna*. SCB, 2020. [Kockar och it-specialister är de vanligaste arbetskraftsinvandrarerna \(scb.se\)](#)

¹⁹ Statistiska centralbyrån (SCB). *Regiondatabasen*.

²⁰ Kafé- och konditorbiträden, hovmästare och servitörer, restaurang- och kökschefer nivå 1 och 2, köksmästare och souschefer, pizzabagare m.fl., restaurang- och köksbiträden samt kockar och kallskänkor.

²¹ Det kan antas att det finns ett större antal arbetskraftsinvandrare utöver dessa personer, men det är inget som syns i statistiken på grund av att medborgare inom EU/ESS redan har uppehållsrätt, vilket innebär att dessa inte registreras.

²² Migrationsverket. *Krav på arbetstillstånd*. 2022. [Krav för arbetstillstånd - Migrationsverket](#)

²³ Regeringen. *Höjt försörjningskrav för arbetstillstånd*. Justitiedepartementet. 4 maj 2023. [Höjt försörjningskrav för arbetstillstånd - Regeringen.se](#)

samt köks- och restaurangbiträden under regeringens föreslagna nivå på försörjningskrav.²⁴ Detta förslag skulle kunna påverka framtida rekrytering negativt.

Inom restaurangbranschen i Kalmar län skiljer sig förvärvsinkomsten åt mellan yrkesgrupperna. Kockar och kallskänkor hade 317 982 kronor per år och det var de som hade högst förvärvsinkomst exkluderat högre positioner. Den yrkesgrupp som hade lägst lön var restaurang- och köksbiträden på 240 187 kronor per år följt av hovmästare och servitörer på 244 922 kronor. För vissa yrkesgrupper kan vi se att deras förvärvsinkomst har varit mer eller mindre konstant sedan 2018, exempelvis restaurang- och köksbiträden. För andra yrkesgrupper som exempelvis kockar och kallskänkor har förvärvsinkomsten ökat. Se tabell 2, samt bilaga 2 för fler yrkesgrupper.

Tabell 2. Förvärvsinkomst per yrke för anställda i Kalmar län, median.

	2018	2019	2020	2021
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	240 408	238 009	242 016	240 187
Kockar och kallskänkor	297 883	308 725	312 527	317 982
Hovmästare och servitörer	248 629	262 690	248 526	244 922

Källa: SCB, Regiondatabasen.

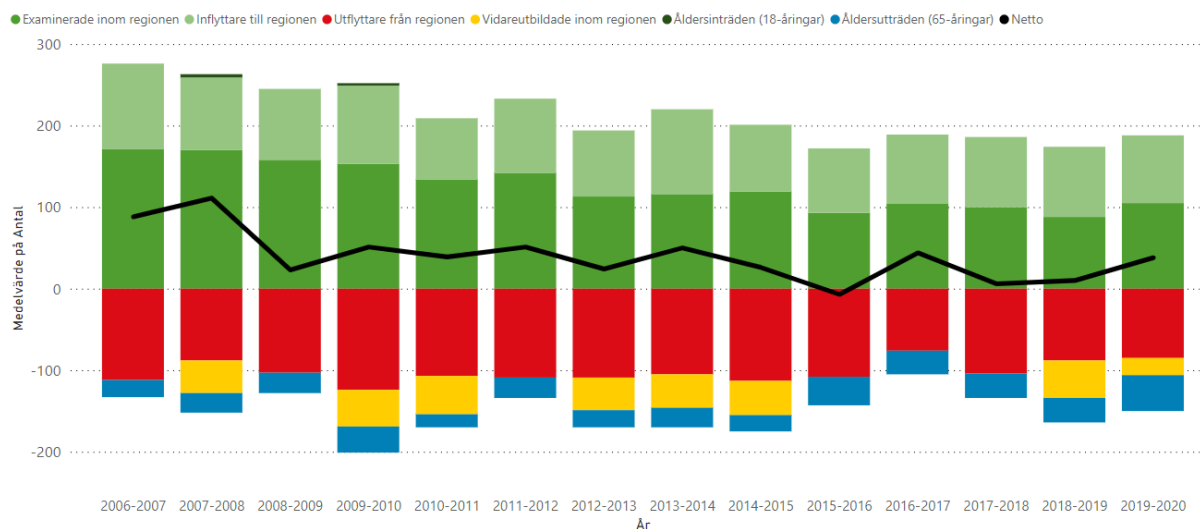
2.2 Utbildning

Utbildningsflöden inom restaurang och livsmedel visar på antalet nytillkomna utbildade inom restaurangbranschen i relation till hur många utbildade som lämnat branschen i länet genom exempelvis utflyttning eller pensionsavgångar.

Kalmar län hade ett positivt flödesnetto mellan 2019–2020 på 38 personer. Detta innebär att det var fler personer som examinerades från restaurang- och livsmedelsutbildningen och flyttade in till länet, än antalet personer som flyttade ut, vidareutbildade sig samt gick i pension. Mellan åren 2017–2018 och 2018–2019 låg flödesnettot på sex respektive tio personer. Således var det fyra respektive sex gånger fler som hade restaurang- och livsmedelsexamen i länet 2019-2020 än dessa tidigare år. Sammanfattningsvis har flödesnettot varit positivt i länet genom åren, med undantag 2015–2016. Se figur 5.

²⁴ Kristoffer Törnholm. Regeringen höjer lönekrav för arbetskraftsinvandrare. *SVT nyheter*. 2023-05-12. [Regeringen höjer lönekrav för arbetskraftsinvandrare | SVT Nyheter](#)

Figur 5. Utbildningsflöden från restaurang- och livsmedelsutbildningar för bosatta i Kalmar län.

Källa: SCB, *Utbildningsflöden (U3)*.

2.2.1 Matchning mellan yrke och utbildning

Matchning används för att ta reda på om de anställdas yrke stämmer överens med deras utbildning. År 2020 i Kalmar län hade snabbmatspersonal samt köks- och restaurangbiträden den högsta matchningsnivån inom restaurangbranschen, och hovmästare, servitörer samt bartendrar den lägsta nivån. För hela Kalmar län matchar 42,2 procent av de som är utbildade inom restaurang- och livsmedel med sitt yrke. Detta är i linje med rikets snitt på 40 procent år 2020.²⁵ Sammanfattningsvis har matchningen i länet minskat för gruppen hovmästare, servitörer och bartendrar samt köksmästare och souschefer, vilket kan visa på svårigheter att rekrytera personal med utbildning samt en större rörlighet i dessa yrken. Detta är ytterligare en faktor som gör att antal tillgängliga i yrket minskar. Se tabell 3.

Tabell 3. Andel matchning, helt eller delvis, mellan restaurang- och livsmedelsutbildningen och yrke i Kalmar län.

	2016	2017	2018	2019	2020
Hovmästare, servitörer och bartendrar	31,9%	31,2%	29,2%	29,1%	28,8%
Kockar och kallsköttor	65,2%	64,4%	63,2%	65,5%	64,9%
Köksmästare och souschefer	75,8%	70,6%	64,3%	73,7%	63,4%
Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.	79,1%	78,3%	76,8%	77%	78%

Källa: SCB, *Matchning (E5) efter region, yrkesgrupp (SSYK), kön/ålder tabellinnehåll och år*.

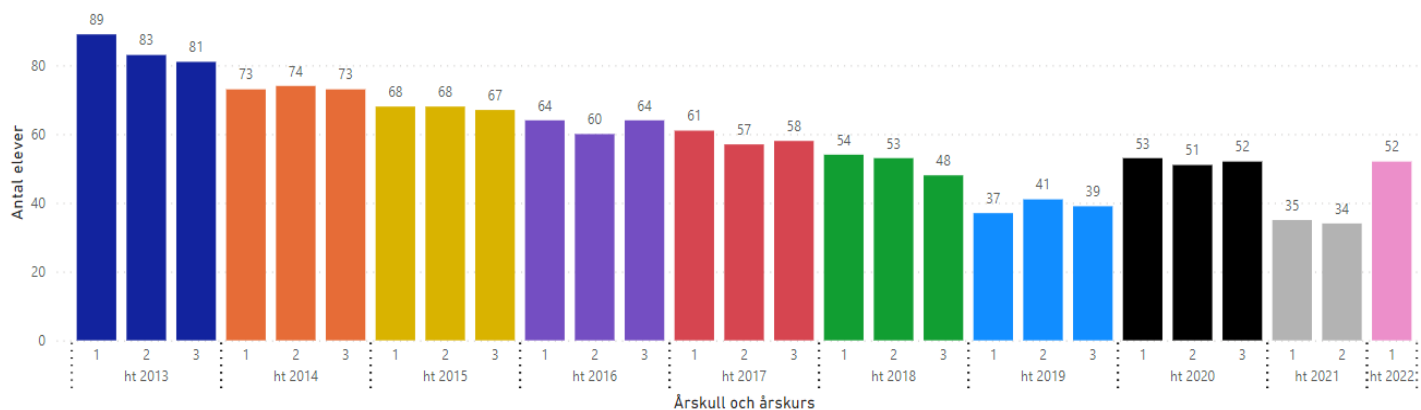
2.2.2 Gymnasial utbildning

Antal elever som läser restaurang- och livsmedelsprogrammet i Kalmar län har minskat över tid. Detta är inget unikt för Kalmar län då restaurangprogrammet har minskat mest i antalet

²⁵ Statistiska centralbyrån (SCB). *Matchad förvärvsgrad, procent efter region, utbildning, kön/ålder/födelse land och år*. [Matchad förvärvsgrad, procent efter region, utbildning, kön/ålder/födelse land och år. PxWeb \(scb.se\)](https://pxweb.scb.se)

elever av alla yrkesprogram på riksnivå.²⁶ Då antalet elever på gymnasieprogram generellt är relativt oförändrat, indikerar en minskning av elevantal på restaurang- och livsmedelsprogrammet ett minskat intresse för utbildningen. Det går dock att utläsa av statistiken att eleverna inte lämnar programmet i större utsträckning mellan läsåren jämfört med andra program, utan att det ligger på en nivå som är likvärdig med andra program i länet.²⁷

Figur 6. Antal elever på restaurang- och livsmedelutbildningen i Kalmar län per årskull efter påbörjad utbildning och årskurs.

Källa: Skolverket.

Antal elever som tar examen från restaurang- och livsmedelsprogrammet har minskat över tid, precis som antalet elever som går tredje året. I hela Kalmar län minskade eleverna med slutförd gymnasieexamen inom programmet med drygt 60 procent läsåret 2021/22 jämfört med 2013/14, se tabell 4. På riksnivå är motsvarande siffra 35 procent.²⁸ Vi kan dock se en ökning på yrkesvux, vilket kompenserar i stort sett nedgången på gymnasieprogrammen (se 2.2.3).

Tabell 4. Antal elever med gymnasieexamen från restaurang- och livsmedelsprogrammet.*

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Borgholm	11	10	-	-	-	-
Kalmar	29	32	31	29	23	32	30	28	20
Oskarshamn	12	15	..	11	-
Vimmerby	..	15	13
Västervik	19	11	11
Kalmar län	78	81	61	68	50	55	49	44	30

* Om resultatet baseras på färre än 10 elever, visas dubbelprickar (..). Detta på grund av statistiksekretess.

Källa: Skolverket.

En större andel av eleverna som påbörjar restaurang- och livsmedelsprogrammet tar examen. Majoriteten av läsåren är examensgraden över 90 procent i de flesta skolor som erbjuder

²⁶ Statistiska centralbyrån (SCB). *Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium*. SCB, 2022. [Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium \(scb.se\)](https://www.scb.se/arbete-efter-yrkesgymnasium)

²⁷ Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-06-12).

²⁸ Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-06-12).

utbildningen i länet. Under vissa år och i vissa kommuner har alla elever på programmet tagit gymnasieexamen. Den totala andelen för alla skolor i Kalmar län har dock fluktuerat genom åren, men varit högre än riket under alla år, med undantag 2021/22 samt 2015/16, se tabell 5. Detta innebär att eleverna på restaurang- och livsmedelsprogrammet i Kalmar län tar examen i större utsträckning än snittet för alla elever på samma program i hela Sverige.

Tabell 5. Andel elever med gymnasieexamen inom tre år från restaurang- och livsmedelsprogrammet per läsår.*

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Borgholm	100,0%	100,0%	-	-	-	-
Kalmar	82,9%	84,2%	93,9%	96,7%	88,5%	97,0%	85,7%	96,6%	90,9%
Oskarshamn	100,0%	93,8%	..	100,0%	-
Vimmerby	..	93,8%	92,9%
Västervik	95,0%	91,7%	84,6%
Kalmar län	72,6%	78,3%	68,4%	86,7%	73,7%	81,0%	75,0%	86,4%	70,0%
Riket	62,9%	66,2%	68,7%	71,2%	67,2%	65,1%	69,8%	72,7%	71,9%

* Om resultatet baseras på färre än 10 elever, visas dubbelprickar (..). Detta på grund av statistiksekretess.

Källa: Skolverket

2.2.3 Vuxenutbildningar

Det finns fem kommuner i Kalmar län som har vuxenutbildningar som riktar sig mot restaurangbranschen. Dessa utbildningar kallas för yrkesvux, och är en yrkesutbildning på gymnasial nivå. Syftet med yrkesvux är att öka utbudet för den enskilda individen och att tillgodose arbetsmarknadens behov.²⁹

De kommuner som har yrkesvux med restaurangutbildningar i Kalmar län är Borgholm, Kalmar, Oskarshamn och Vimmerby. Se tabell 6.

Tabell 6. Utbildningar inom restaurang på yrkesvux i Kalmar län 2023.

	Restaurang och kök	Kock	Storkök och restaurang	Restaurang och livsmedel
Borgholm	X			
Emmaboda				
Högsby				
Hultsfred				
Kalmar			X	
Mönsterås				
Mörbylånga*				
Nybro				
Oskarshamn		X		
Vimmerby				X
Västervik				
Torsås*				

Källa: Respektive kommuns hemsida.

²⁹ Skolverket. *Anordna yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux.* [Anordna yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux - Skolverket](#)

Yrkeshögskoleutbildningar inom restaurang har Borgholms och Västerviks kommun. Hotel and Restaurant Manager är en vidareutbildning på distans för de som arbetar inom hotell- eller restaurangbranschen. Det vill säga kräver den branschspecifik yrkeserfarenhet.³⁰ Food and Beverage Manager i Västervik kräver ingen tidigare yrkeserfarenhet.³¹

Tabell 7. Yrkeshögskoleutbildningar Kalmar län 2022.

Arrangör	Utbildning	Behov antal platser
Borgholms kommun	Hotel and Restaurant Manager	25
Västerviks kommun	Food and Beverage Manager	21

Källa: Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH).

Det har skett en ökning av antalet elever som studerar på yrkesinriktningen restaurang och livsmedel på komvux på gymnasial nivå i Kalmar län.³² Uppgången har varit konstant sedan 2018 och kompenseras på det stora hela minskningen av antal elever på restaurang – och livsmedelsutbildningen på gymnasiet. Se tabell

Tabell 8. Antal elever som under 2018-2022 har studerat minst 400 poäng yrkeskurser mot en inriktning motsvarande gymnasieskolans restaurang- och livsmedelsutbildning i Kalmar län.

	2018	2019	2020	2021	2022
Antal elever	25	31	81	66	68

Källa: Skolverket.

3 Prognoser

Det har genomgående i rapporten beskrivits att det finns brist på arbetskraft inom kockyrket och bristen förväntas öka i framtiden. Enligt Arbetsförmedlingens är behovet i dagsläget större än innan pandemin, samt att deras beräkningar visar att det kommer fattas 5000 kockar i Sverige år 2030.³³ Över 80 procent av arbetsgivarna i hela Sverige som svarat på Arbetskraftsbarometern flaggar även för att det finns en brist på nyexaminerade från restaurangprogrammet.³⁴ Kontakterna med arbetsgivarna visar på samma brist på restaurangpersonal hos många arbetsgivare i Kalmar län, och de uppskattar att bristen kommer fortsätta. Arbetsförmedlingen i Kalmar län har samma uppfattning, och pekar dessutom ut kockar som ett specifikt bristyrke.

För att vara i beredskap och ha möjlighet att göra eventuella insatser räknas prognoser ut. Dessa prognoser bygger på nuvarande mönster och tar ingen hänsyn till eventuella framtida

³⁰ Yrkeshögskolan. *Hotel & Restaurant Manager*. [Utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](https://www.yrkeshogskolan.se/utbildning)

³¹ Yrkeshögskolan. *Food & Beverage Manager*. [Utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](https://www.yrkeshogskolan.se/utbildning)

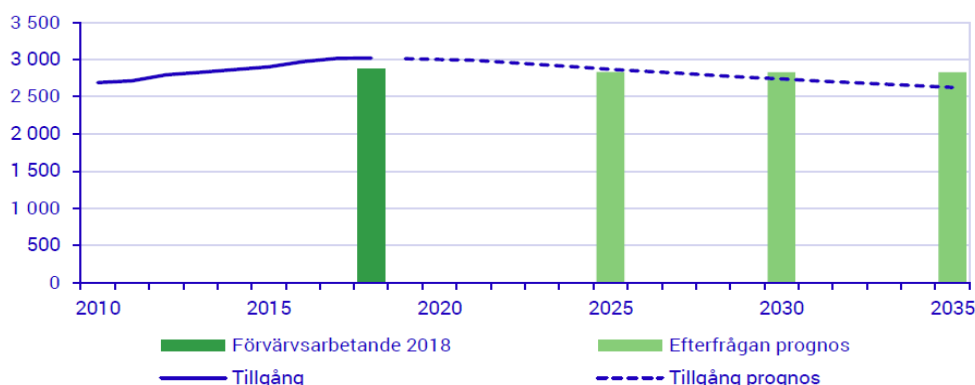
³² Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-09-19).

³³ Fanny Asplund. Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online. *SVT nyheter*. 2021-06-05. [Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online | SVT Nyheter](https://www.svt.se/nyheter/lokalt/kalmar/kockbrist-i-hela-landet)

³⁴ Statistiska centralbyrån (SCB). *Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium*. SCB, 2022. [Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium \(scb.se\)](https://www.scb.se/arbete-och-lon/stora-chanser-till-arbete-efter-yrkesgymnasium)

obalanser.³⁵ Till skillnad från arbetsgivarna, Arbetsförmedlingen samt Arbetskraftsbarometern menar Statistiska centralbyrån (SCB) att efterfrågan på restaurang- och livsmedelsutbildade i Kalmar län kommer vara relativt oförändrad fram till år 2035. Detta på grund av att tillgången på utbildade väntas minska med cirka 15 procent under perioden, samtidigt som efterfrågan inom branschen förväntas vara relativt oförändrad. Det väntas därav bli en liten skillnad mellan tillgång och efterfrågan, men den bedöms förhållandevis vara så pass liten så att arbetsmarknaden på sikt bedöms vara balanserad.³⁶

Figur 7. Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft från restaurang- och livsmedelutbildning i Kalmar län.

Källa: SCB. *Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet år 2035.*

3.1 Arbetsmarknadens behov: Fokus kockar och kallskänkor

Utöver statistiken som samlats in har även en inventering av kompetensbehov genomförts 2022 med ett antal av kommunernas kostenheter samt Region Kalmar läns kostenheter. Under våren 2023 har samtal genomförts med 17 restauranger i Kalmar län.

Behovet av arbetskraft skiljer sig åt beroende på vilken sektor eller yrkesgrupp det handlar om. Kockar är den grupp där behovet uppfattas vara störst inom privat sektor, och inom offentlig sektor är det störst behov av köksbiträden och serveringspersonal, se tabell 8.

Tabell . Årliga behov av kockar, köksbiträden och serveringspersonal hos arbetsgivare i Kalmar län.

	Kockar	Köksbiträden/ serveringspersonal
Offentliga arbetsgivare	70	60
Privata arbetsgivare	110	Fåtal**
Totalt	180*	60

* Dessa innefattar även de som ska rekryteras som sommarvikarier.

** Majoriteten av restaurangerna har inget eller ett litet behov av köksbiträden/serveringspersonal. Många som anställs som är under utbildning arbetar inom detta och en del går sedan vidare till att arbeta i köket.

³⁵ Statistiska centralbyrån (SCB). *Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet år 2035.*

³⁶ Statistiska centralbyrån (SCB). *Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet år 2035.*

Läsåret 2022/23 gick 52 personer sitt sista år på restaurang- och livsmedelsprogrammen i Kalmar län.³⁷ Antalet elever på som varit aktiva (studerat minst 400 poäng) på restaurang och livsmedelutbildningen på yrkesvux beräknas till 68 i Kalmar län³⁸. Utvecklingen på det stora hela visar att antalet elever restaurang- och livsmedelsutbildningar är relativt konstant. Däremot finns det en brist av utbildade i relation till arbetsgivarnas kompetensbehov. Samma upplevelse av kompetensbehovet finns på riksnivå, då 77 procent av arbetsgivarna som svarat på SCB:s Arbetskraftsbarometer anser att det finns en brist på nyexaminerade restaurangutbildade, och 85 procent anser att det finns brist på yrkeserfarna.³⁹

Restaurang- och livsmedelsutbildningarna i Kalmar län har svårt att behålla elever under utbildningen menar arbetsgivarna. Många av dem beskriver att omsättningen av personal finns, men att den inte är så stor. Eftersom det är upplevs vara en brist på ”ny” personal, så flyttar ett antal mellan olika arbetsgivare, det vill säga ”man tar från varandra”. Många arbetsgivare uppfattar en stor brist på anställningsbara personer. Även om det inte är ett stort antal personer på varje arbetsplats som behövs då tillgången är så liten, blir bristen svår att hantera. En del arbetsgivare har hittat lösningar på problemet genom att anställa personer från Europa som stöttar upp under sommarmånaderna.

En liten andel arbetsgivare har ingen brist. Dessa arbetsgivare har ett gott rykte och lockar till sig personal. De har även gemensamt att de genomsyras av en teamkänsla, få eller inga hierarkier, de arbetar över yrkesgränser när det behövs, och en hel del aktiviteter för hela personalen genomförs kontinuerligt.

Många arbetsgivare inom den privata sektorn har synpunkter på de utbildningar som finns idag. Det är många arbetsmoment som krävs inom yrkena som får läras upp hos arbetsgivarna. Arbetsgivarna efterlyser därför mera erfarenheter under utbildningstiden av moment som liknar det som görs i yrkeslivet. Det kan vara att hantera en större mängd mat, att arbeta under stress med många beställningar och mycket mera.

Arbetsförmedlingen är en av utbildningssamordnarna i Kalmar län. Arbetsgivarna har olika bild av kvaliteten på deras utbildningar, vilket innebär att majoriteten inte vill anställa från därifrån. De upplever att kunskapen är alldeles för låg och de som utbildas har en bild av yrket som inte stämmer med verkligheten. Så gott som alla arbetsgivare har kontakt med utbildare i sin närhet och upplever en bra kommunikation gällande exempelvis praktikplatser.

Precis som andra yrkesområden har attraktiviteten av arbetet och utbildningen den största betydelsen. Många arbetsgivare känner att de inte kan konkurrera med ”bra” arbetstider och hög lön. En del arbetsgivare kan ändå attrahera och behålla personal genom en genomtänkt struktur för detta som inkluderar medarbetarnas idéer och behov. Initiativ som Kalmar-duellen,

³⁷ Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-06-12).

³⁸ Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-09-19).

³⁹ Statistiska centralbyrån (SCB). *Arbetsgivarnas bedömning av tillgången på arbetssökande efter yrkeserfarenhet, utbildning, tabellinnehåll och år*. [Arbetsgivarnas bedömning av tillgången på arbetssökande efter yrkeserfarenhet, utbildning, tabellinnehåll och år](#). PxWeb (scb.se)

vilket är en tävling med lokala kockar, är ett bra sätt att skapa en bild av yrket och att locka fler till utbildning och arbete inom denna bransch berättar arbetsgivarna. Det verkar ha slagit väl ut för att många fler har sökt restaurang- och livsmedelsutbildningen inför utbildningsstarten 2023 i Kalmar än tidigare år.

Sammanfattningsvis är antal utbildade inom restaurang och livsmedel på en för låg nivå för att kunna tillgodose de behov som finns i Kalmar län enligt arbetsgivarna.

Förslag till åtgärder:

- Öka antal utbildade
- Öka insatser som medverkar till ökad attraktivitet
 - Information om utbildning och arbete
 - Stöd till insatser som kan öka intresse som exempelvis tävlingar och besök
 - Ta fram struktur för att utbilda och validera hos arbetsgivare

4 Referenslista

Arbetsförmedlingen. *Kockar, Köksmästare och souschefer*. [Hitta yrkesprognoser - Yrkesprognoser \(arbetsformedlingen.se\)](#). (Hämtad 2023-06-13).

Asplund, Fanny. Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online. *SVT nyheter*. 2021-06-05. [Kockbrist i hela landet – Kalmar län rekryterar spanska kockar online | SVT Nyheter](#)

Frisk, Martina. Trots kockbrist står utbildningar tomma – kostar miljoner. *Arbetet*. 2022-04-11. [Trots kockbrist står utbildningar tomma – kostar miljoner – Arbetet](#);

Migrationsverket. *Krav på arbetstillstånd*. 2022. [Krav för arbetstillstånd - Migrationsverket](#)

Myrén, Karin. Företagens larm: Så hårt slår nya kompetenskrisen. *Tidningen näringslivet*. 2021-07-05. [Företagens larm: Så hårt slår nya kompetenskrisen | Tidningen Näringslivet \(tn.se\)](#)

Regeringen. *Höjt försörjningskrav för arbetstillstånd*. Justitiedepartementet. 4 maj 2023. [Höjt försörjningskrav för arbetstillstånd - Regeringen.se](#)

Region Kalmar län. *Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030*. [klimat-att-vaxa-i aktualiserad slutlig.pdf \(regionkalmar.se\)](#)

RISE. *Handbok för framgångsrik kompetensförsörjning inom offentlig måltid*. 2020. [handbok offentlig måltid slutgiltig 200310.pdf \(ri.se\)](#)

SFS 2010:630. *Lag om regionalt utvecklingsansvar*. [Lag \(2010:630\) om regionalt utvecklingsansvar | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

SFS 2022:1090. *Lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar*. [SFS2022-1090.pdf \(svenskorfattningssamling.se\)](#)

Skolverket. *Anordna yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux*. [Anordna yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux - Skolverket](#)

Skolverket. *Skolverkets databas*. (Hämtad 2023-06-12). [Sök statistik om förskola, skola och vuxenutbildning - Skolverket](#)

SKR 2020/21:133. *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030*. [Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 - Regeringen.se](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Arbetsgivarnas bedömning av tillgången på arbetssökande efter yrkeserfarenhet, utbildning, tabellinnehåll och år*. [Arbetsgivarnas bedömning av tillgången på arbetssökande efter yrkeserfarenhet, utbildning, tabellinnehåll och år. PxWeb \(scb.se\)](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Kockar och it-specialister är de vanligaste arbetskraftsinvandrarerna*. SCB, 2020. [Kockar och it-specialister är de vanligaste arbetskraftsinvandrarerna \(scb.se\)](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Matchad förvärvsgrad, procent efter region, utbildning, kön/ålder/födelseland och år*. [Matchad förvärvsgrad, procent efter region, utbildning, kön/ålder/födelseland och år. PxWeb \(scb.se\)](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet år 2035*.

Statistiska centralbyrån (SCB). *Regiondatabasen*.

Statistiska centralbyrån (SCB). *Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium*. SCB, 2022. [Stora chanser till arbete efter yrkesgymnasium \(scb.se\)](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Sveriges restauranger tappade stort under 2020*. SCB, 2021. [Sveriges restauranger tappade stort under 2020 \(scb.se\)](#)

Statistiska centralbyrån (SCB). *Uppgång för restaurangförsäljningen första kvartalet 2022*. [Uppgång för restaurangförsäljningen första kvartalet 2022 \(scb.se\)](#); Statistiska centralbyrån (SCB). *Restaurangindex, utveckling totalt och per restaurangkategori*. [Restaurangindex, utveckling totalt och per restaurangkategori \(scb.se\)](#)

SWECO. *En intervjustudie om varför anställda inom hotell- och restaurangbranschen byter bransch*. 2023. [6 En intervjustudie om varför anställda inom hotell- och restaurangbranschen byter bransch Final version.pdf \(tillvaxtverket.se\)](#)

Törnmalm, Kristoffer. *Regeringen höjer lönekrav för arbetskraftsinvandrare*. SVT nyheter. 2023-05-12. [Regeringen höjer lönekrav för arbetskraftsinvandrare | SVT Nyheter](#)

Visita. *Besöksnäringen – en integrationsmotor. En beskrivning av nivån och utvecklingen av utlandsfödda i besöksnäringen perioden 2000-2017*. [besoksnaringen-en-integrationsmotor.pdf \(visita.se\)](#)

Yrkeshögskolan. *Hotel & Restaurant Manager*. [Utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](#)

Yrkeshögskolan. *Food & Beverage Manager*. [Utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](#)

5 Bilagor

5.1 Bilaga 1. Antal anställda med arbetsställe i Kalmar län per yrke 2021.

	2018	2019 /Diff 2018- 2019	2020 /Diff 2019- 2020 (Diff 2018- 2020)	2021 /Diff 2020- 2021 (Diff 2019- 2021)
3451 Köksmästare och souschefer	40	39 -2,5%	48 +23,1% (+20%)	52 8,3% (+33,3%)
3452 Storhushållsföreståndare	36	19 -47,5%	15 -21,1% (-58,3%)	13 -13,3% (-31,6%)
5120 Kockar och kallskänkor	965	968 0,3%	963 -0,5% (-0,5%)	1010 4,9% (4,3%)
5131 Hovmästare och servitörer	354	311 -12,1%	298 -4,2% (-15,8%)	355 19,1% (14,1%)
5132 Bartendrar	63	71 12,7%	70 -1,4% (+11,1%)	70 0% (-1,4%)
7612 Bagare och konditorer	126	127 0,8%	116 -8,7% (-7,9%)	124 6,9% (-2,4%)
9411 Pizzabagare m.fl.	159	136 -14,5%	157 +15,4% (-1,3%)	145 -7,6% (6,6%)
9412 Restaurang- och köksbiträden m.fl.	1502	1509 0,5%	1443 -4,4% (-3,9%)	1538 6,6% (1,9%)
9413 Kafé- och konditoribiträden	147	128 -12,9%	123 -3,9% (-16,3%)	123 0 (-3,9%)
Total	3392	3308 -2,5%	3233 -2,3% (-4,7%)	3365 4,1% (1,7%)
1721 Restaurang- och kökschefer, nivå 1	24	40 66,7%	31 -22,5% (+29,2%)	35 12,9% (-12,5%)
1722 Restaurang- och kökschefer, nivå 2	172	155 -9,9%	158 +1,9% (-8,1%)	147 -7% (-5,2%)
Total med chefer	3588	3503 -2,4%	3422 -2,3% (-4,6%)	3612 5,6% (3,1%)

Källa: SCB, Regiondatabasen.

5.2 Bilaga 2. Förvärvsinkomst per yrke för anställda i Kalmar län, median.

	2018	2019	2020	2021
Pizzabagare m.fl.	238 990	259 377	258 564	247 185
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	240 408	238 009	242 016	240 187
Kockar och kallskänkor	297 883	308 725	312 527	317 982
Köksmästare och souschefer	383 168	394 663	337 403	360 941
Storhushållsföreståndare	303 515	333 404	333 681	389 441
Hovmästare och servitörer	248 629	262 690	248 526	244 922
Restaurang- och kökschefer, nivå 1 ⁴⁰	393 579	383 374	372 016	386 480
Restaurang- och kökschefer, nivå 2 ⁴¹	373 692	364 992	387 779	412 318

⁴⁰ Chef på mellanchefernivå.

⁴¹ Verksamhetschef, direkt underställd verkställande direktör, eller högsta chef i företag utan chefshierarki.